

ПРАВАПІС НЕКАТОРЫХ ЗЫЧНЫХ І СПАЛУЧЭННЯЎ ЗЫЧНЫХ

ЛЕКЦЫЯ-ПРЭЗЕНТАЦЫЯ
па БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ
для слухачоў падрыхтоўчага
аддзялення
і падрыхтоўчых курсаў

Складальнік –
дацэнт кафедры давузаўскай
падрыхтоўкі і прафарыентацыі
С.В. Чайкова

У ВАШЫМ ГОЛАСЕ КВІТНЕЮЦЬ **АСТРЫ**,

ЯКІХ НЕ БАЧЫЎ Я РАНЕЙ.

МНЕ ЗРАЗУМЕЛА ЎСЁ І ЎСЁ НЕ ЯСНА...

У ВАШЫМ ГОЛАСЕ КВІТНЕЮЦЬ **АСТРЫ**,

І КОЖНАЙ КВЕТЦЫ БОГ СКАЗАЎ: КВІТНЕЙ.

ЛЕАНІД ДРАНЬКО-МАЙСЮК

ПЛАН

1. ПРАВАПІС ЗВОНКІХ І ГЛУХІХ, СВІСЦЯЧЫХ І ШЫПЯЧЫХ.

2. ПРАВАПІС НЕКАТОРЫХ СПАЛУЧЭННЯЎ ЗЫЧНЫХ.

3. ПРАВАПІС ПАДВОЕННЫХ ЗЫЧНЫХ.

1. ПРАВАПІС ЗВОНКІХ І ГЛУХІХ, СВІСЦЯЧЫХ І ШЫПЯЧЫХ

<i>Графічныя схемы</i>	<i>Прыклады</i>
*ЗВ + ГЛ = [ГЛГЛ]	кніжка – [кн'ішка] – <i>кніжачка, кніжны</i>
*ГЛ + ЗВ = [ЗВЗВ]	малацьба – [маладз'ба] – <i>малаціць</i>
Заўвага! Трэба падабраць правярачыя слова, каб пасля незразумелага зычнага стаяў галосны або санорны гук.	
*СВ + Ш = [ШШ]	сшытак – [ш'ытак] – с+шыць
*Ш + СВ = [СВСВ]	мышся – [мыйэ 'с'а] – мыш+ся
Заўвага! Трэба трэба кіравацца марфемным аналізам слова.	

2. ПРАВАПІС НЕКАТОРЫХ СПАЛУЧЭННЯЎ ЗЫЧНЫХ

Гістарычныя спалучэнні	Перадаюцца спалучэннямі	Прыклады
[здн]	[зн]	выязны (параўн.: выезд), позні, праязны;
[згн]	[зн]	бразнуць (параўн.: бразгаць);
[стн]	[сн]	скрасны (параўн.: скорасць), посны, пачэсны.
Заўвага! Згодна з новымі правіламі ў запазычаннях спалучэнне [стн] перадаецца спалучэннем [сн]: аванпосны, баласны, кантрасны, кампосны, фарпосны.		
[скн]	[сн]	трэснуць (параўн.: трэск), бліснуць, пляснуць; але: віскнуць, націскны;
[стл]	[сл]	жаласлівы (параўн.: жаласць), бескарыслівы;
[рдн]	[рн]	міласэрны (параўн.: сардэчны).

2. ПРАВАПІС СПАЛУЧЭННІ ЗЫЧНЫХ (ПРАЦЯГ)

Спалучэнні ў рускай мове	Спалучэнні ў беларускай мове	Прыклады	
		Руская мова	Беларуская мова
[дт] на канцы слоў іншамоўнага паходжання	[т]	Брандт, Шмидт, Клодт, Гумбальдт, Рембрандт, Кронштадт, фарштадт	Брант, Шміт, Клот, Гумбальт, Рэмбрант, Кронштат, фарштат
[рдц]	[рц]	сердце	сэрца
[лнц]	[нц]	солнце	сонца
Спалучэнні зычных на канцы слова		Прыклады	
[ск], [ст], [с'ц'] чаргуюцца з [шч], што перадаецца на пісьме		воск – вайшчаны густы – гушчар хрысціць – хрышчоны	

2. ПРАВА ПІС СПАЛУЧЭННЯЎ ЗЫЧНЫХ (ПРАЦЯГ)

Пішуцца нязменна	
<i>Спалучэнні</i>	<i>Прыклады</i>
[сч]	<i>пясчынка, пясчанік, супясчанік, брусчатка</i>
[стц]	<i>у чыстыцы</i>
[здч]	<i>аб'ездчык</i>
[сшч]	<i>расшчаніць</i>

2. ПРАВА ПІС СПАЛУЧЭННЯЎ ЗЫЧНЫХ (ПРАЦЯГ)

Запомніце напісанне слоў!

асфальт	глінтвейн
бефстроганаў	джэнтльмен
бухгалтар	дыспетчар
вакзал	дэсантны
вальдшнэп	матч
пэндзаль	маштаб
рэйсфедар	кампактны
саўндтрэк	кантактны
скрупулёзны	ландшафт(ны)
штрэйкбрэхер	нюрнбергскі

3. ПРАВАПІС ПАДВОЕНЫХ ЗЫЧНЫХ

<i>Падвоеныя зычныя пішуцца:</i>	<i>Прыклады</i>
на стыку марфем	
*на стыку прыстаўкі і кораня	<i>рассыпаць, бессардэчнасьць, аддзякаваць, аддалены, аббегчы, расаднік (хваробы); але: расада, расаднік ('месца для вырошчвання расады'), расол, расольнік, ростань;</i>
*на стыку кораня і суфікса	<i>бяссонніца, каменны, вогненны;</i>
*у некаторых запазычаных словах	<i>бонна, ванна, донна, манна, мадонна, мірра, мецца-сапрана, панна, саванна, дурра (трапічная хлебная расліна сям. злакавых, від сорга), канна (травяністая расліна сям. каннавых з вялікімі чырвонымі кветкамі, пашыраная ў тропіках і субтропіках).</i>
Заўвага! У астатніх словах іншамоўнага паходжаньня падвоеныя зычныя не пішуцца, параўн.: <i>група, клас, сессія (руск.) і група, клас, сесія (бел.)</i>	
*у некаторых геграфічных назвах	<i>Мекка, Вінніца.</i>
Заўвага! У астатніх геграфічных назвах падвоеныя зычныя не пішуцца, параўн.: <i>Одэса, Таллінн (руск.) і Адэса, Талін (бел.)</i>	
*у некаторых асабовых імёнах	<i>Ганна, Жанна, Іванна, Сюзанна.</i>
Заўвага! У астатніх асабовых імёнах падвоеныя зычныя не пішуцца, параўн.: <i>Алла, Агрыпіна, Вioлетта, Инна, Геннадий, Кирилл, Нонна, Римма, Филипп (руск.) і Ала, Агрыпіна, Віялета, Іна, Генадзь, Кірыл, Нона, Рыма, Філіп (бел.). інш.</i>	

ДЗЯКУЙ ЗА ЎВАГУ!

